

Kapitola 1.

VNITŘNÍ SPRÁVA I – MATRIKY, JMÉNO A PŘÍJMENÍ

Z literatury:

BENEŠ, J. *O českých příjmeních*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1962. HÁCHA, E. *Matrika*. In: *Slovník veřejného práva československého*. Svazek IV. Reprint původního vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. HENYCH, V. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2002. HENYCH, V. *Zákon o matrikách, jménu a příjmení s poznámkami a souvisejícími předpisy*. Praha: IFEC, 2002. HORZINKOVÁ, E. a kol. *Správní právo – zvláštní část*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. HRADECKÁ, V. *Matriky se vedou přes 500 let*. *Veřejná správa*, 2000, roč. 11, č. 42. HRUŠÁKOVÁ, M. a kol. *Zákon o rodině: Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001. KADLEC, L. *Matriky podle zákona ze dne 7. prosince 1949, č. 268 Sbírky: příručka pro matrikáře*. Praha: Státní tiskárna, 1950. KNAPPOVÁ, M. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 4. vydání. Praha: Nakladatelství Academia, 2006. KNAPP, K., VAŇKOVÁ, Z. *Komentář k zákonu o matrikách a k zákonu o užívání a změně jména a příjmení*. Praha: Orbis, 1956. MATES, P. *Ochrana soukromí ve správním právu*. Praha: Linde Praha, 2004. MATOUŠOVÁ, M., HEJLÍK, L. *Osobní údaje a jejich ochrana: Knížka pro praxi*. Praha: ASPI Publishing, 2003. MIKULE, V. *Základy statusových práv v právu veřejném a přehled jejich současné právní úpravy*. *Správní právo*, 2003, č. 5–6. PETRÁČKOVÁ, V. a kol. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1998. POLIÁN, M. *Organizace a činnost veřejné správy*. Praha: Prospektum 2001. RADVANOVÁ, S. *Rodina jako zdroj statusových práv*. *Správní právo*, 2003, č. 5–6. SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014.

I. Úvod

1. Matrika, jméno a příjmení

Matrika (z lat. *matrix*, matice, kmen) je veřejný úřední seznam, nejčastěji jmen.¹ *Rodné jméno* je u Čechů a v mnoha dalších národech, které uplatňují vícejmennou antroponymickou soustavu, nedědičné osobní jméno, které spolu s dědičným příjmením tvoří povinné oficiální dvoučlenné, popř. vícečlenné, osobní jméno, sloužící k identifikaci jedince. V minulosti plnilo a u mnoha lidí dodnes plní funkci rodného jména *křestní jméno*, jehož udělením při křtu se dítěti zároveň vybírá křestní patron, tedy světec, podle kterého je dítě pojmenováno. V rámci odkřesťanštění společnosti se však v občanském a veřejnoprávním kontextu prosadil nábožensky neutrální výraz rodné jméno. Výběr rodného jména obvykle podléhá určitým zákonem upraveným konvencím a pravidlům pro pojmenování osoby. Tato pravidla se v různých zemích liší. Jméno pro dítě zpravidla vybírají rodiče. V minulosti dítě často dostávalo takové jméno, které připadalo na den, kdy se narodilo.

Příjmení tvoří ve slovní zásobě národa zvláštní skupinu. Jsou zbavena významu slova, ze kterého vznikla, a často se od něho liší pravopisem nebo skloňováním, např. příjmení Rosypal. Příjmení označují nositele, jsou zpravidla dědičná po otci a přecházejí na manželku a na děti. Snoubenci se však při sňatku mohou také dohodnout, že si žena ponechá své dosavadní příjmení, popřípadě že ženino příjmení budou používat oba manželé, potažmo i jejich děti.²

2. Vývoj právní úpravy

První *soupisy obyvatel* můžeme na území českých zemí vysledovat již v průběhu středověku. Jednalo se zejména o *církevní matriky*, ve kterých byly vedeny záznamy o jednotlivých narozeních, úmrtích a sňatcích. Tyto matriky se vedly v rámci jednotlivých farností. Jednotný charakter matriky získaly až

¹ PETRÁČKOVÁ, V. a kol. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1998, s. 353.

² BENEŠ, J. *O českých příjmeních*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1962, s. 13.

za vlády Marie Terezie a později Josefa II.³ Podle císařského patentu Josefa II. z 20. března 1781 získaly matriky průkaznost a platnost veřejných listin.⁴

Významným mezníkem pro právní úpravu v oblasti matrik bylo přijetí zákona č. 268/1949 Sb., o matrikách, kterým byly sjednoceny matriční předpisy a podle kterého se vedení matrik stalo úkolem výhradně správních úřadů, tzn. výkonem státní správy.⁵ V současné době se vedení matrik řídí zákonem č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, který dřívější právní úpravu z roku 1949 zrušil a nahradil.

V podstatě stejnou dobu vývoje jako matriky mají za sebou jména a příjmení. Předmětem zájmu státu a jeho správy se jména stala za vlády císařovny Marie Terezie, kdy měl císařský dvůr zájem na přesné evidenci všech obyvatel mocnářství, a to z důvodů vojenských a ekonomických. V období let 1770–1779 tak byly přijaty první zákony týkající se vedení matrik a s tím spojeného striktního užívání jmen a rodových jmen.

Josef II. následně vydal dne 1. listopadu 1780 patent, podle kterého se stanovila pravidla pro užívání jmen a příjmení a všem obyvatelům se stanovila povinnost je užívat způsobem, který patent stanovil. Od tohoto okamžiku měli všichni obyvatelé povinnost užívat své jméno a příjmení v ustálené formě. K rodnému jménu (osobnímu) se tak od 80. let 18. století připisuje jméno rodinné (příjmení). Výše uvedené také znamená, že od té doby právní úprava užívání jmen a příjmení patří do oblasti veřejného práva.

Další právní úprava týkající se užívání jména a příjmení a jejich změn byla přijata na počátku 19. století. Jednalo se zejména o dekret č. 36/1826 sb. zák. pol., o omezení změny rodového jména, který upravoval užívání a povolování změn ve jménech a příjmeních. Ke změně příjmení došlo vždy v případech, kdy osoba získala šlechtický titul nebo přestoupila ke křesťanské víře. V ostat-

³ V období vlády Marie Terezie a Josefa II. byly zavedeny mnohé evidence, a to v roce 1749 Tereziánský katastr půdy poddaných a vrchnosti, v roce 1766 židovské matriky, v letech 1766 a 1783 matriky narozených chlapců a později i děvčat, v roce 1768 vojenské matriky, v roce 1771 jednotné církevní matriky a v roce 1780 jednotné matriky pro osoby bez vyznání vedené okresními úřady.

⁴ HÁCHA, E. Matrika. In: *Slovník veřejného práva československého*. Svazek IV. Reprint původního vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2000, s. 551.

⁵ K zákonu č. 268/1949 Sb., o matrikách, viz podrobně KNAPP, K., VAŇKOVÁ, Z. *Komentář k zákonu o matrikách a k zákonu o užívání a změně jména a příjmení*. Praha: Orbis, 1956 a KADLEC, L. *Matriky podle zákona ze dne 7. prosince 1949, č. 268 Sbírky: příručka pro matrikáře*. Praha: Státní tiskárna, 1950.

ních případech hodných zvláštního zřetele rozhodoval o žádostech na změnu příjmení panovník.⁶

Dalším významným mezníkem bylo přijetí *zákona č. 55/1950 Sb., o užívání a změně jména a příjmení*. Tento zákon platil až do nabytí účinnosti současné právní úpravy jména a příjmení, která je stejně jako právní úprava vedení matrik obsažena v *zák. o matrikách, jménu a příjmení*.

II. Prameny právní úpravy

Jméno a příjmení patří k základním rozlišovacím prvkům každého člověka. Vzhledem k významu jména a příjmení pro nositele je jim přiznána zvýšená ochrana,⁷ což je patrné i z toho, že základy právní úpravy jména a příjmení jsou zakotveny i na mezinárodní úrovni, a to v *čl. 8 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod*, ve kterém je uvedeno, že: „Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života.“, v *čl. 24 odst. 2 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech*, ve kterém je uvedeno, že: „Každé dítě je registrováno okamžitě po narození a dostane jméno.“, a v *čl. 7 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte*, ve kterém je uvedeno, že: „Každé dítě je registrováno ihned po narození a má od narození právo na jméno.“ Na ústavní úrovni je základ právní úpravy jména a příjmení upraven v *čl. 10 odst. 1 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod*, ve kterém je uvedeno, že: „Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.“⁸

Na zákonné úrovni je jméno a příjmení chráněno prostřednictvím § 77 odst. 1 *zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku*,⁹ ve kterém je uvedeno, že: „Každý člověk má právo užívat své jméno v právním styku, stejně jako právo na ochranu svého jména a na úctu k němu.“ Nejvýznamnějším zákonným

⁶ BENEŠ, J. *O českých příjmeních*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1962, s. 13.

⁷ MATES, P. *Ochrana soukromí ve správním právu*. Praha: Linde Praha, 2004, s. 127.

⁸ MIKULE, V. *Základy statusových práv v právu veřejném a přehled jejich současné právní úpravy*. *Správní právo*, 2003, č. 5–6, s. 260.

⁹ RADVANOVÁ, S. *Rodina jako zdroj statusových práv*. *Správní právo*, 2003, č. 5–6, s. 251.

právním předpisem v oblasti matrik, jména a příjmení je *zák. o matrikách, jménu a příjmení*.¹⁰

Zák. o matrikách, jménu a příjmení upravuje: 1. vedení matrik, 2. užívání jména 3. užívání příjmení a 4. skutkové podstaty přestupků na úseku vedení matrik a užívání jména a příjmení.

Dalším významným právním předpisem, který upravuje oblast užívání jména a příjmení, je *zákon č. 111/2019 Sb., o zpracování osobních údajů*, který zapracovává *směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů*, zároveň navazuje na *nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (GDPR)* a k naplnění práva každého na ochranu soukromí upravuje práva a povinnosti při zpracování osobních údajů, mezi které patří i jméno a příjmení.¹¹

Dále je významný *zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech*, protože jméno a příjmení osoby jsou základními údaji nejenom pro její identifikaci, ale také evidenci. Dále je nutné uvést *zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství*, *zákon č. 21/2006 Sb., o ověřování*,¹² *zákon č. 500/2004 Sb., správní řád*, který matriční úřady subsidiárně aplikují na jednotlivá řízení podle *zák. o matrikách, jménu a příjmení* a *zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich*, který matriční úřady aplikují na řízení o přestupcích na úseku matrik, jména a příjmení a na ukládání správních trestů za jejich spáchání.

¹⁰ K zákonu viz podrobně důvodová zpráva k návrhu zákona o matrikách, jménu a příjmení [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=498&CT1=0> [cit. dne 27. 12. 2021].

¹¹ MATOUŠOVÁ, M., HEJLÍK, L. *Osobní údaje a jejich ochrana: Knížka pro praxi*. Praha: ASPI Publishing, 2003, s. 46.

¹² Tento zákon stanoví dva základní právní pojmy, a to vidimace a legalizace. Vidimaci a legalizaci provádějí krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní úřady a na území vojenského újezdu újezdní úřad. Jedná se o výkon státní správy. V rámci vidimace příslušný úřad provádí shodu opisu nebo kopie listiny s jejím originálem, aniž by kontroloval správnost údajů v těchto listinách obsažených a jejich soulad s právními předpisy. V rámci legalizace příslušný úřad ověřuje, že určitá osoba před úřední osobou určitou listinu vlastnoručně podepsala nebo podpis na listině uznala za vlastní. Vidimace a legalizace se vždy provádí na základě žádosti.

Výše uvedené zákony jsou prováděny příslušnými podzákonnými právními předpisy, přičemž je třeba zmínit zejména *vyhlášku č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách, jménu a příjmení*, a *vyhlášku č. 300/2006 Sb., kterou se provádí zákon o registrovaném partnerství*.

III. Základní pojmy a instituty

1. Matrika

Matrika je státní evidence a) narození, uzavření manželství, vzniku registrovaného partnerství a úmrtí fyzických osob, které jsou *matričními událostmi*, na území České republiky, b) narození, uzavření manželství, vzniku partnerství a úmrtí, k nimž došlo v cizině, jde-li o státní občany České republiky a c) uzavření manželství, k nimž došlo v cizině, byl-li život snoubence přímo ohrožen a nejde-li o občany (§ 1 zák. o matrikách, jménu a příjmení).¹³ Vedle institutu matriky *zák. o matrikách, jménu a příjmení* upravuje i institut *zvláštní matriky*. Do zvláštní matriky se zapisují narození, úmrtí, uzavření manželství a vznik partnerství občanů České republiky na území cizího státu. Zvláštní matrika je vedena Úřadem městské části Brno-střed (§ 3 zák. o matrikách, jménu a příjmení).

Matrika se jakožto státní evidence podle jednotlivých matričních událostí, které jsou do ní zapisovány, dělí¹⁴ na *matriku narození*, pro kterou se vede *kniha narození*, *matriku manželství*, pro kterou se vede *kniha manželství*, *matriku partnerství*, pro kterou se vede *kniha partnerství*, a *matriku úmrtí*, pro kterou se vede *kniha úmrtí*. Součástí matriční knihy je *abecední jmenný rejstřík* provedených zápisů narození, uzavření manželství, vzniku partnerství a úmrtí fyzických osob. Kniha narození, manželství, partnerství a úmrtí je přitom vytvořena z *předem svázaných tiskopisů* (§ 1 zák. o matrikách, jménu a příjmení).

Matriční úřad vede pro knihu narození, knihu manželství a knihu úmrtí a registrující matriční úřad pro knihu partnerství *sbírku listin* za každý kalendářní rok samostatně. Sbírku listin tvoří listiny, které slouží jako

¹³ K institutu matrik, jména a příjmení viz i HORZINKOVÁ, E. a kol. *Správní právo – zvláštní část*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 40–43 a SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 27–34.

¹⁴ POLIÁN, M. *Organizace a činnost veřejné správy*. Praha: Prospektrum, 2001, s. 18.

jsou pro to *závažné důvody*, může matriční úřad postoupit žádost k vyřízení matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno nebo příjmení, které má být změněno, zapsáno (§ 74 zák. o matrikách, jménu a příjmení).

4. Správní trestání

Povinnostem stanoveným fyzickým osobám na úseku matrik, jména a příjmení odpovídá vymezení skutkových podstat *přestupků fyzických osob* podle § 79a odst. 1 písm. a) až d) zák. o matrikách, jménu a příjmení, které spočívají v porušení těchto povinností.

Přestupku se tedy fyzická osoba dopustí tím, že a) úmyslně zničí, poškodí nebo zneužije matriční doklad, vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství nebo vysvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do partnerství a osvědčení, že snoubenci splnili všechny požadavky pro uzavření církevního sňatku, b) nesplní oznamovací povinnost vůči matričnímu úřadu při narození, úmrtí, uzavření manželství nebo vzniku partnerství stanovenou zák. o matrikách, jménu a příjmení nebo úmyslně uvede při plnění oznamovací povinnosti nesprávné údaje, c) úmyslně neužívá v úředním styku jméno, popřípadě jména, nebo příjmení, popřípadě více příjmení, která jsou uvedena na matričním dokladu vydaném matričním úřadem v České republice, nebo d) určí otcovství souhlasným prohlášením rodičů k témuž dítěti opakovaně před jiným matričním úřadem nebo před soudem (§ 79a zák. o matrikách, jménu a příjmení).

IV. Organizace veřejné správy

Působnost na úseku vedení matrik vykonávají a) *matriční úřady*, kterými jsou obecní úřady,²⁷ v hlavním městě Praze potom úřady městských částí, v územně členěných statutárních městech úřady městských obvodů nebo úřady městských částí a pro území vojenských újezdů újezdní úřady, které určí a jejich správní obvody vymezí Ministerstvo vnitra *vyhláškou* č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, b) *obecní úřady obcí s rozšířenou působností*, c) *krajské úřady*,

²⁷ Jedná se o úřady ve funkčním pojetí. K tomu viz SLÁDEČEK, V. *Obecní správní právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 265–266 nebo HENYCH, V. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2002, s. 34.

v hlavním městě Praze a ve městech Brně, Ostravě a Plzni magistráty těchto měst a d) *Ministerstvo vnitra*. Určení matričního úřadu nebo jeho zrušení, popřípadě změnu správního obvodu matričního úřadu lze přitom provést pouze k *počátku kalendářního roku*, pokud nedojde ke změnám v územním členění státu k jinému datu. Pokud dojde k určení matričního úřadu nebo k jeho zrušení, popřípadě ke změně správního obvodu matričního úřadu, Ministerstvo vnitra rozhodne, který matriční úřad *převzme* matriční knihy (§ 2 zák. o matrikách, jménu a příjmení).

Matriční úřad vede matriční knihy a sbírky listin v rozsahu stanoveném zák. o matrikách, jménu a příjmení, a to pro obec, ve které má *sídlo*, a dále pro obce patřící do jeho *správního obvodu* vymezeného *vyhláškou, kterou se provádí zák. o matrikách, jménu a příjmení*, a pro území vojenského újezdu. Matriční úřad příslušný k přijetí prohlášení o vstupu do *partnerství* vede jednu matriční knihu pro správní obvod vymezený *vyhláškou, kterou se provádí zák. o matrikách, jménu a příjmení*. V hlavním městě Praze a ve městech Brno, Ostrava a Plzeň vede matriční úřad matriční knihy a sbírky listin pro městskou část nebo městský obvod, ve kterém má *sídlo*, a pro další městské části nebo městské obvody ve svém *správním obvodu* vymezeném *vyhláškou, kterou se provádí zák. o matrikách, jménu a příjmení*. Matriční knihy, do kterých se zapisuje narození, uzavření manželství, vznik partnerství a úmrtí občanů, ke kterým došlo v *cizině*, vede Úřad městské části Brno-střed. Vedení matričních knih a úkony zabezpečované v souvislosti s vedením matričních knih jsou přitom výkonem *státní správy* (§ 3 zák. o matrikách, jménu a příjmení).²⁸

Obecní úřad obce s rozšířenou působností provádí *kontrolu* vedení matričních knih a sbírek listin, a to u všech matričních úřadů ve svém územním obvodu nejméně jednou ročně. Obecní úřad obce s rozšířenou působností dále provádí *ověřování* rodných, oddacích a úmrtních listů a dokladů o partnerství, vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství, vysvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do partnerství a potvrzení o údajích zapsaných v matriční knize a potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin a v druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958, pokud jde o narození, uzavření manželství nebo úmrtí, vydaných matričními úřady, které jsou zařazeny do jeho správního obvodu. Obecní úřad obce s rozšířenou působností také *vede a aktualizuje sbírku listin* a *vede a aktualizuje druhopisy*

²⁸ HENYCH, V. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2002, s. 37–38.

matričních knih vedených do 31. prosince 1958, pokud jde o narození, uzavření manželství nebo úmrtí, pro matriční úřady zařazené v jeho správním obvodu (§ 4 zák. o matrikách, jménu a příjmení).²⁹

Krajský úřad kontroluje výkon přenesené působnosti na úseku matrik, užívání a změny jména a příjmení u úřadů s rozšířenou působností ve svém správním obvodu nejméně jednou ročně. Krajský úřad dále provádí *ověřování* matričních dokladů, vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství, vysvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do partnerství a potvrzení o údajích zapsaných v matriční knize a potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin a v druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958, pokud jde o narození, uzavření manželství nebo úmrtí, vydaných matričními úřady a úřady s rozšířenou působností, které jsou zařazené do jeho správního obvodu. Krajský úřad také *vede a aktualizuje sbírku listin a vede a aktualizuje druhopisy matričních knih* vedených do 31. prosince 1958, pokud jde o narození, uzavření manželství nebo úmrtí, pro úřady s rozšířenou působností zařazené v jeho správním obvodu. Krajský úřad rovněž *provádí zkoušku odborné způsobilosti* k vedení matričních knih a k plnění úkonů zabezpečovaných v souvislosti s vedením matričních knih a sbírek listin u zaměstnance obce, v hlavním městě Praze u zaměstnance městské části nebo u zaměstnance Ministerstva obrany zařazeného do matričního úřadu, tzn. matrikáře, který je zařazen do jeho správního obvodu (§ 4a zák. o matrikách, jménu a příjmení).³⁰

Ministerstvo vnitra je podle *zákona České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky*, mimo jiné ústředním orgánem státní správy pro vnitřní věci pro jména a příjmení, matriky, státní občanství, občanské průkazy, hlášení pobytu, evidenci obyvatel a rodná čísla. Ministerstvo vnitra z titulu svého postavení *kontroluje* výkon přenesené působnosti na úseku matrik, užívání a změny jména a příjmení u matričních úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a u krajských úřadů (§ 4b zák. o matrikách, jménu a příjmení).³¹

²⁹ HENYCH, V. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2002, s. 44.

³⁰ Tamtéž, s. 114 a 180, s. 46–47.

³¹ Tamtéž, s. 48–49.

V. Závěr

Budoucí *perspektivy* vývoje právní úpravy správy na úseku matrik, jména a příjmení jsou zřejmě nejvíce spojeny s projektem e-Matrika, který je zmíněn i v rámci Koncepce Klientsky orientované veřejné správy 2030.³² Cílem této koncepce má být propojení dat matričních úřadů a žádoucí by měla také být optimalizace zápisu do agendového informačního systému evidence obyvatel. Podle stanoviska Odboru všeobecné správy Ministerstva vnitra České republiky jsou možné dvě varianty řešení, a to náhrada stávajících aplikací celostátním informačním systémem e-Matrika, nebo propojení stávajících aplikací prostřednictvím rozhraní na centrální informační systém e-Matrika. Při realizaci jakékoliv z těchto variant by měla být do centrální e-Matriky přenesena všechna data, která matriční úřady uložily do svých systémů od 1. ledna 2006. Všechny nové matriční zápisy by se po zahájení provozu ukládaly do úložiště e-Matriky, ať už přímo, nebo prostřednictvím rozhraní. Termín zprovoznění e-Matriky se však zatím předpokládá nejdříve v roce 2025.

³² Ministerstvo vnitra České republiky. *Koncepce Klientsky orientované veřejné správy 2030* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/koncepce-klientsky-orientovana-na-ve-rejna-sprava-2030.aspx> [cit. dne 27. 12. 2021].

a jeho vývoj a stanoví priority k řešení problémů a zlepšení zdravotního stavu obyvatelstva.

Na úseku ochrany veřejného zdraví má rovněž *obec* v souladu s ust. § 96 zák. o veř. zdraví v rámci své samostatné působnosti zvláštní oprávnění. *Obecně závaznou vyhláškou* může nařídít pro území obce nebo jeho část k ochraně zdraví před vznikem a šířením infekčních onemocnění provedení speciální ochranné dezinfekce a deratizace. Krajská hygienická stanice poskytne obci na její žádost součinnost při hodnocení naplnění podmínek pro nařízení speciální ochranné dezinfekce nebo deratizace.

5. Ministerstva dopravy, pro místní rozvoj a životního prostředí

Tato ministerstva vykonávají k ochraně a podpoře veřejného zdraví působnost v oblasti hodnocení a snižování hluku z hlediska dlouhodobého průměrného hlukového zatížení životního prostředí. *Ministerstvo dopravy* předává pro účely pořízení strategických hlukových map Ministerstvu zdravotnictví údaje o dopravě na hlavních pozemních komunikacích, hlavních železničních tratích, hlavních letištích (§ 81zák. o veř. zdraví). *Ministerstvo pro místní rozvoj* stanoví vyhláškou seznam aglomerací (§ 81a zák. o veř. zdraví) a *Ministerstvo životního prostředí* upraví vyhláškou tiché oblasti ve volné krajině, poskytuje Ministerstvu zdravotnictví informace o typu povrchů terénu v okolí dopravních tras (§ 81b zák. o veř. zdraví).

V. Vybraná judikatura k problematice očkování

K povinnosti podrobit se očkování bylo v posledních letech vydáno několik rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu.

Očkování je jedním z nejdůležitějších ochranných prostředků proti vzniku nakažlivých nemocí, jakož i proti již vzniklým nakažlivým nemocem. *Očkováním se rozumí zákrok spočívající ve vpravení určitých specifických látek do těla jedince, který má buď organismus povzbudit k tvorbě ochranných protilátek a tím jej chránit před nákazou, anebo při chorobě již vzniklé má nemocný organismus v boji s chorobou účinně podporovat.*⁷²⁸

⁷²⁸ SUCHARDA, K. Očkování. In: *Slovník veřejného práva československého*. Svazek II. Reprint původního vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, s. r. o., 2000, s. 1050.

V rozhodnutí *sp. zn. 5 As 17/2005-66 ze dne 28. 2. 2006*⁷²⁹ Nejvyšší správní soud judikoval: „*Povinnost fyzické osoby podrobit se stanovenému druhu pravidelného očkování v souladu s vyhláškou č. 439/2000 Sb., o očkování proti infekčním nemocem, a odpovědnost zákonného zástupce za splnění této povinnosti u osoby, která nedovršila patnáctý rok věku (§ 46 odst. 1 a 4 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví), není v rozporu s Úmluvou o lidských právech a biomedicíně (uveřejněná pod č. 96/2001 Sb. m. s.), kterou je Česká republika vázána (čl. 10 Ústavy).*“

Ust. § 46 zák. o veř. zdraví ukládá fyzické osobě z důvodu ochrany veřejného zdraví povinnost podrobit se, v prováděcím právním předpisu upravených případech a termínech, stanovenému druhu pravidelného očkování a odpovědnost zákonného zástupce za splnění povinnosti u osoby, která nedovršila patnáctý rok věku. Povinnost podrobit se ve stanovených případech pravidelného očkování je stanovena zák. o veř. zdraví, přičemž na základě jeho zmocnění podle § 108 odst. 1 zák. o veř. zdraví Ministerstvo zdravotnictví vydalo prováděcí předpis – vyhlášku č. 439/2000 Sb., o očkování proti infekčním nemocem.⁷³⁰ Nejvyšší správní soud vyslovil, že za této situace nelze dojít k závěru, že Úmluva stanoví něco jiného než zákon, protože Úmluva úpravu obsaženou v zákoně nevylučuje, ale naopak ji připouští.

Nejvyšší správní soud dále uvedl, že zákonem stanovená povinnost podrobit se pravidelnému očkování a zákonem stanovená odpovědnost zákonného zástupce za splnění této povinnosti za osoby, které nedovršily patnáctý rok svého věku, nezasahuje do práva stěžovatele na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání, došlo jen k omezení výkonu tohoto práva v souladu s čl. 16 odst. 4 Listiny v uvedeném rozsahu na základě zákona, který sleduje vyšší cíle, a to ochranu veřejného zdraví, a je v souladu s čl. 31 Listiny, podle jehož věty první každý má právo na ochranu zdraví, tedy i stěžovatel a jeho děti, takže použitý zákon chrání i je.

Stěžovatel podal proti rozsudku Nejvyššího správního soudu v této věci ústavní stížnost. Ústavní soud nálezem *sp. zn. III. ÚS 449/06 ze dne 3. 2. 2011* rozhodl, že Nejvyšší správní soud v citovaném rozsudku porušil základní právo stěžovatele svobodně projevovat své náboženství nebo víru ve smyslu ustanovení čl. 16 Listiny, a uvedený rozsudek zrušil.

⁷²⁹ Publikované pod č. 969/2006 Sb.

⁷³⁰ Dnes vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem.